

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԽԵՐԻՍ ԵՄԵՐՈՒՄԻ ԵՄԵՐՈՒՄԻ ԵՄԵՐՈՒՄԻ

Պարսկաստանի Համար արժեք 5 ֆր. և կամ 2 րուբլ. թղթերով. Ուրիշ ամեն տեղի Համար ուր այս քաղաքի մուտքը արգելադրված է, տարվան բաժնորդագրված է 20 ֆր., վեցամսեայն 10 ֆրանգ և եռամսեայն 5 ֆրանգ:

ԵՍՏԻ ԹԻԻ 41

1892 ՅՈՒՆԿԱՐ 6

1891 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 25 (Հ.Տ.)

ՉՈՐԵՔԵԱԲՈՒ

Հրատարակութիւն. Կ. Շրթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, Համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ
==
ՆՊԱՏԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ
Քաղաքում կանոնադրվում է

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պետքերին համեմատ հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատորէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնաւ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն»ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ. կաշխատի ներքին ոյժ դուրսցունել Աղլին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիմնասիւն կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաշալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին հայրենիքի ազատութեան դործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եզրղ լրագիր, բացի վանազան լուրեր տալէ իրիւր լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ Հայրենասիրական եռանդը արծարծելու հայերին մէջ: (*)

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուզողները պէտք է գիմեն հետեւեալ հասցէին.

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

(*) «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան»ը կը նպաստէ Արմենիա քաղաքի հրատարակմանը:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
Միշտ դէպի օտարը. — Հայեր ի թիւրքիւ. — Հայեր ի Պարսկաստան. — Մի ճետաբերի զործ. — Կովկասեան սարահանգալ. — Արմէնիաի պատասխաններ. — Թիւրքիաի յուրեր. — Պարսկական գործեր. — Ֆրանսական յուրեր. — Եւմէնի պատմութեան շարդերը. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Հայ Քիւրդեր):

ՄԻՇՏ ԴԵՊՈՒ ՕՏԱՐԸ

Օտարամոլութիւնը մեր ոսկորն էր ի ծուծը թափանցած է և ստուերի ետեւէն վազելը մեր մէջ եռանդոտ աշխատութիւն համարուած է:

Քաղաքական թեթեւամտութիւն մը, ախտ մ'է դա որմէ բոլորովին չենք բուժուած. եթէ մի տեղ տկարանալու երեւոյթ կառնէ, ուրիշ տեղ մը կը սկսի երեւան գալ:

Հնչակիստները վերջին պաշտօնական յայտարարութիւնն ազոր ախտանշաններէն մին է:

Ասիէ 5-6 տարի առաջ դատարկ ձայներ կը լսուէին ՀԱՏԻՆՈ-ՅՈՒՆԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ դաշնակցութեան մը և իր ասպարէզ նոր սկսող դործիչ մ'ալ եւ ունեւոյ կաշխատէր հայերին հաւատացունել թէ այդ տեսակ միութիւն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ-ՔԻՒՐԴԵՐ

(Իրական պատմութիւնից)

(Շար. 40րդ քուէն)

Երեկոյեան դէմ, փաշան վեց սուարի զինուորների ընկերակցութեամբ Հալաբու և իջալ գիւղապետի տանը, ուր նրա համար պատրաստուած էր մի շքեղ ընթրիք, որովհետեւ գիւղացիք առաւօտեանից խմացել էին, որ իր վիճակին այցելու ելած փաշան Հալաբու էր գալիս:

Մտնելով տանուտիրոջ սենեակը, փաշան հրամայեց կանչել քահանային և գիւղի իշխաններին և երբ նրանք ներս մտել դռան առջեւ կանգնել էին, փաշան ընչաքան որոշեց, նրանց նայեց մի առ մի և սկսեց խօսել:

— Մարդիկ, ասաց նա խստութեամբ, երբ մի տէրութիւն հարկ է համարում կուռել իր թշնամու հետ, հպատակները պարտաւոր են իրենց յետին չափին անգամ զոհել իրենց կեանքը ձեզ համար զոհող զինուորներին. ոչինչ չպիտի խնայել նրանց, որոնք ձեր ինչքը և կեանքը պաշտպանելու համար իրենց արիւնն են թափում... Վեհափառ Սուլթանի հրամանով (որին Աստուած երկար և եր-

մը արդիւնաւոր կը լինի. սակայն Հայերը փորձով տեսան թէ այդ տեսակ միտքիւններ ոչ միայն իրենց վրայ մի ոյժ չեն աւելցունել, այլ կը ստիպեն որ հայրենասիրական համեստ գումարներն ալ շքատեղանքներ գործածուին:

Ուրեմն փորձուեցան այդ միտքեր և հայ ժողովուրդը այդ փորձէն դեռ նոր դուրս ելած, ահա մի կարգ նոր արթնացողներ կուզեն միեւնոյն փորձ կրկնել և ժողովրդին իւր լուրջ կլեցունել այս կամ այն օտարազգի մարմիններին հետ դաշնակցութեան և միութեան ուռուցիկ խօսքերը:

Հնչակիստները փութացան և հրատարակելու թէ իրենք միացած են յոյն «Արեւելեան դաշնակցութեան» հետ: Այսպէս ալ անցեալ տարի Անգլո-Հայկական ընկերութիւն մը կազմուեցաւ և Հայերը կրնային միութարակ թէ վերջապէս խնամութիւն մը տեղի ունեցեր է խեղձաշի հայ ազգին և անգլիական մեծ ու փառաշատ ազգին միջեւ. բայց դեռ այդ խնամութեան զգալի օգուտ մը չտեսած՝ ո՛չ Հայ ազգը և ոչ իսկ Հայաստան թերթը, ահա փոքրիկ հարսանիքի մը լուր ալ

կար տարիներ տայ)...
— Ամի'ն... պարտք համարեցին մըռմուռ բոլորը:

— Այո՛, շարունակեց փաշան, նրա հրամանով և մեր առաջարկութեամբ վրձնուած է ձեր գիւղումը մի արքունի ամբար հաստատել, որի մէջ ցորեն կը լըցուի (ի հարկէ դուք գիւղացիքդ պիտի աշխատէք որ այդ ամբարը միշտ լիքը մնայ) և այդ ցորենը պիտի աղացուի ձեր քրտակներում, որի համար մենք արդէն նշանակել ենք հոգաւոր ձեր գիւղացի երիտասարդներից մէկին, որի հաւատարմութիւնը մենք շատ լաւ փորձել ենք... ահա այդ է Ֆէշեքի հսկողութեան տակ ամբարը կը հաստատուի և Դեբալի խեղձ զինուորները կուգան այստեղից վերջնելու իրենց պաշարը...: Կարապետ էֆէնդի, առաջ ե'կ... յարեց նա դառնալով մի երիտասարդի, որ կանգնել էր գիւղի իշխանների կարգում:

— Ահա՛ այդ ամբարի վերակացուն, ցոյց տուաւ նրան փաշան, այս մարդը ի վաղուց հետէ տէրութեան հաւատարմի ծառայողներից մէկն է եղել և ինչպէս լսել եմ, ձեր մեծ ժողովներից մէկին էլ անդամ է. ուրախ եմ որ ձեր յարգած մարդերից մէկն է լինելու ամբարի վերակացուն. ես ապահով եմ որ թշուառ զինուորները միութարակութիւն և հանգիստ կը գտնեն ձեր գիւղումը և, որ

Աթէնքէն կուգայ. այս անգամ ալ խնամութիւնը Հնչակի վրայ եղած է:

Անգլիտի մէջ Ազատական կուսակցութիւնը շատ հանճարեղ, ազդեցիկ, հարուստ անդամներ ունի և կազդէ հանրային կարծիքի վրայ իւր քաղաքական դաւանանքները յաջողութեան համար որոնք զուտ անգլիական շահերէ կը բխեն. նոյնպէս ալ յոյն ունէ դաշնակցութիւն կրնայ աւելի կամ նուազ զօրեղ հայրենասէր տարերք ունենալ Կրէտէի, Ալպանիաի, Մակեդոնիաի և Թիւրքիաի մէջ յունական շահերը պաշտպանելու համար բայց այդ ամենէն կրնա՞նք հետեւցունել և յոյսերով օրորուիլ թէ Հայերն ալ եթէ խօթուին աղոնց մէջ, այդ հարստութեան, ազդեցութեան և հայրենասիրութեան Հայաստանին շահ մը կրնան բերել:

Այդ օտար մարմիններ կրնան շատ ազդեկ լինել իրենց հայրենիքին համար և փափագելի էր որ ազանց հետ չըլիւ լիլ ուզող մերկները օրինակ առնէին անոնց գործնական ոգիին և ինքնօգնութեան, բայց ցաւալի է որ ոչ թէ միայն չեն ուզուիր իրենց ծիծաղելի քծնութիւններէն, այլ նաեւ հայ ժո-

գլխաւորն է, դուք պիտի աշխատէք ներանց ձեռքը միշտ լիքը պահել յօգուտ ձեր երկրի և ի փառս մեր բարեխնամ Սուլթանի... դէ՛հ, գնացե՛ք...:

Ասաց, մօրուքը շիւղեց և վստեց ձեռքումը բռնած պապիրոսը:

Գիւղացիք տեղերիցը չը շարժուեցին. փաշան նրանց նայեց և ասաց.

— Ի՞նչ կայ որ չէք գնում, ասելի՞ք ունէք, ասացէ՛ք:

Ահա այդ ժամանակ բահանան, դրդւած իշխաններից, դողողալով մի քալ առաջ եկաւ և ասաց.

— Ձերդ Մեծութիւն... հրաման տըւէք ինձ խօսելու:

— Խօսի՛ր, քէ՛ղի՛շ... բայց պատի՛ր ես կարծես քեզ ճանաչում եմ. այս մեր սիրելի Կարապետ էֆէնդու հայրը չեն դու:

— Այո՛, փաշա՛ն, շտապեց ասել Կարապետ էֆէնդին. դա իմ հայրս է:

— Լաւ ուրեմն, ի՛նչ ունիս ասելու քէ՛ղի՛շ:

— Ժողովուրդը, ձերդ Մեծութիւն, խօսեց քահանան, երկար տարիների ընթացքում փորձը առնելով թէ ինչ դուրսութեան մէջ են գնում մի Հայոց գիւղի, երբ զինուորները սա են կոխում այնտեղ, խնդրում է, որ այդ ամբարը մեր գիւղում չը հաստատուի: Մենք պատրաստ ենք մեր ընկած բաժին ցորենը տալ կամ

զովորդին ալ հրաւեր կը կարգան հրճուելու իրենց ձեռք բերած երեւակայական յաջողութիւնները վրայ որ օտար դուռներէ ձեռք բերելու վրայ կը պարծին :

Հնչակեաններ ի՞նչ բան կը յուսան ձեռք բերել ներկայ պարագայները մէջ՝ օտար ինքնամոթիւններէ :

Այդպիսի ինքնամոթիւն մը իրօք եղած է թէ ոչ, կամ թէ վարչութեան, սկզբունքի ձուլում եղած է թէ ոչ թատերական սիրահարութիւն մը, այդ կէտեր քննել աւելորդ է, որովհետեւ երկու պարագայի մէջ ալ միեւնոյն թեթեւամտութիւն և հակասութիւն կը տեսնուի :

Յուսալ թէ հայ և յոյն մարմիններ իրար միանալով, Յոյները իրենց հարուստ գումարներ և ուժը հայ եղբայրներին կուտան, դա երազ մ'է . ներկայի Յոյներն այդպիսի մարդասէր զգացումներ ալ ունենան, չպիտի կըրնան մեղ օգնել, որովհետեւ իրենց ուժին չափ իրենց պէտքերն ալ շատ մեծ են . անոնք ոչ միայն Արշակէն, Ալաւանիս և Մակեդոնիան պիտի ազատեն թիւրքերէ, այլ նաեւ աւելի կատաղի կռիւ ունին պուլկար և ալպանական ցեղերի դէմ, և հայրենասէր Յոյն մը երբեք մտքէն չլինար անցունել Մակեդոնիան յոյն վարժաբանէ մը գրկել և իր գումար հայ ասպատակներին տալ :

Յուսալ թէ միաժամանակ և միաժամանակ ապստամբութիւն անելով Հայը և Յոյնը իրար կ'օգնեն, այդ ալ անգործական է . և եթէ պատահի այդպիսի դէպք, դա ալ առանց պայմանի կը լինի . երբ Հայը կամ Յոյնը թիւրքին դրաղուած գոնին մի ուրիշ տեղ, կապտամբին, եթէ ոյժ ունին . ապա համար պայման գնին ծիծաղելի չէ՞ միլիթէ . կամ թէ Արեւտայիները որոնք 60 տարիէ ի վեր վարժուած ապստամբներ են, երբ առիթը ներկայանայ իրենց, պիտի քաշուին կըրու-

ւելէ և պիտի սպասեն որ նոր արթննալիս հայ ազգը որ դեռ մի տարեկան մանուկի շարժումները ունի, մեծնայ և իր հետ մէկտեղ կուտու վիճակին հասնի : Արդեօք յունական յաջողութիւնը երբ տեսնէ թէ Արեւելի մէջ հրդեհ վառեր է կամ Մակեդոնիան մէջ Պուլկարները կարշաւեն, պիտի անգործ մնայ, մինչեւ որ Հրեւիկ եղբայրը Աթէնքէն Հայաստան վազէ և նախ Քարլ Մարկսի վարդապետութիւններով Հայերը հաղորդցունելէ ետք, ապստամբութեան դրօշակը տնկէ, որ ինքն ալ գործի ըսկալ . պարզամիտներ միայն կրնան այդ տեսակ պայմանները գործնական լինելուն հաւատալ և դժբաղդապէս մեր մէջ չեն պակսիր այդպիսի պարզամիտները :

Ուրեմն ի՞նչ կրնանք սպասել Յոյներէ կամ ուրիշ համակիր ազգերէ . դժբաղդ . — Միլիթէ՞ այնքան կոյր ենք չտեսնելու համար հայ զօրքեր և հայ զօրապետներ . միլիթէ՞ անտարաստեցինք խումբեր և զօրապետ պակսեցաւ . միլիթէ՞ լուրջ գործիչներ Հայաստանի մէջ թափանցեցին և զօրք լինելու մարդ չգտան :

Յոյները, ինչպէս նաեւ մեր ուրիշ համակիր դրացիները նկատմամբ բարեկամական դժբաղդներ ունինք, կը ցուցնենք իրենց եթէ ներքին թեմէն և, անոնք ալ նոյնը միայն կրնան ընել մեզ . բայց Հրեւիկ խմբակները դուրս աւելի յոյսեր ունին դրացի ազգերէ, քան թէ իրենց ազգակիցներէ, որովհետեւ սօսիալիզմի կանխահաս ինդիւիդուալ հանելով պատճառ չեցին իրենց և ուրիշ հայրենակից գործիչները միջեւ, Քարլ Մարկս չը կարգացող Հայերի հետ չուզեցին խառնուիլ, բայց միեւնոյն ժամանակ երան յոյս տարարելու թէ յոյն գործիչները հետ միացած են : Միլիթէ՞ Անարթիքի Դաշնակցութիւնը Սօսիալիզմի դաւանանքներ ընդունեց որ Հրեւիկը անոր վա-

րելու կը ջանայ — ոչ երբեք . յոյն գործիչները այնքան ինքնավար չեն և իրենց մէջ սօսիալական ինդիւիդուալ յարուցած կրէտէի ապստամբութիւններ ժամանակ . իրենց գործուհեւութեան մի յայտագիր որ իրենք զրկած են մեզ, երբեք չափարկեր այդ տեսակ ինդիւիզմը : Ուրեմն Հրեւիկը ծայրայեղ օտարամոլութիւն մը կը ցուցնէ երբ կը մերժէ հայ ոչ-սօսիալիստներին աշակցել, ըսելով թէ ինք տարբեր համոզմունք ունի, բայց կը ջանայ օտարազգի ոչ-սօսիալիստներին փակել և այսպիսով ինքզինքին հակառակ, Քարլ Մարկսի դէմ մեղանշել և համոզմունքը ձգել : Այն թեթեւութիւն որի համար Հրեւիկն ալ Հայաստանին կը մեղադրէր, այսօր ինքն ալ կը գործէ, թէեւ մին գիւտապաշտական և միւսն սօսիալիստական անուններով հրապարակ իշած լինին :

Թէ օտարին այժմ գիւտապաշտականութիւն է, այդ բան սկսած է հասկնալ Հայաստանցի անոնքի բանւորներ . հայ գիւղացի պանդուխտ ալ սկսեց է հեգնել օտարին եղած գիւտապաշտութիւնը . բայց ցուցի է որ իրր թէ եւրոպական զարգացման մօտէն անցնող մեր քաղաքատնտեսութեան տոկոսները տակաւին պարզամիտ միացին, աւելի՞ քան ռամիկ կարծուած հայ գիւղացին :

Ի՞նչ բան է որ կըստիպէ մեզ աչքերնիս միշտ դէպի դուռն պահել, օտարի մի թռուցիկ խօսքը հայրենակցի փառաբանութեան վատհասկնալ, օտարին քաղաքատնտեսութեան նախնի օգնելու չլիջանել . ապա նաեւ տալը ընթերցողին թողով, մենք կանցնինք հաստատելու թէ այդ ցուցի երեւոյթ մեր մէջ աւանդական դարձեր է . այդ ախտ Գրիգոր Մազիարտներին, Գեորգարձներին կը մղէ լքանել իրենց բնիկ կառավարութիւնը և յոյն կայսրերի քաղաքականութեան գործիք դառնալ . այդ ախտ Սինքերիմ թագաւորին կը դրդէ Յոյներին յանձնել երկիրը քան թէ մի հայ իշխանի : Սինքեայ իշխանները ըրածն ի՞նչ էր արդէն . ասկէ 100 տարի առաջ խառնաի Մելիքներէն Մէլիք Մէլլում Հայերի և տեղական ուրիշ ուժերի վրայ յոյս դրած կաշխատի ամբողջ զանոնք և Շուշու բռնաւորին դէմ դարձուել . իր ընկեր բաղակից մի ուրիշ իշխան Մէլիք Աւան չլիջանելով Մէլիք Մէլլում մի կտրուկ բնաւորութեան համաձայնի և գուտ ազգային ծրագրերները ընդունել, կը բաժնուի և իր ոյժ դատելով անկէ, օտար կայսեր դաշնակցութեան զաղապարը կընդգրկէ և այդ զաղապարի մէջ կը գտնէ իր անդունդ և կորուստ :

Եւ դուք, Պարոններ Հնչակիստներ, ինչ որ ալ լինի ձեր նորեւել աւանտ, ի՞նչ չիջալի ալ որ վերաբերիք, ինչ նոր զաղապարներ ալ օտարներէն անելով հայ ժողովուրդին ծախէք, ազնւաբար չեն կրնար լինել որ ձեր նոր մարմին տակէն չտեսնուին Մազիարտներին և Մէլիք Աւաններին նոյնքան պարզամիտ, օտարամոլ սեւրճիւններ և պատմութիւնը չուշանար միեւնոյն դատաստան ձեզ համար ալ անելու :

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻՍ

Կ. Պոլսէն գելտ. 18/30 թուով կը գրեն մեզ հետեւեալը . «Վենետիկ Մելիքարեան Միաբանութեան նախկին անդամներէն Արթ. Սահակ Վ. Նազարէթեան ուր մի քանի տարիէ ի վեր լուսաւորչական եկեղեցու գիրկը դառնալով մեր Պատրիարքարանի իրաւասութեան տակ մտած էր, վերջնապէս կը գտնուէր : Այժմ Եւրոպայէն վերադարձած ատեն զինք կը ձերբակալեն Կ. Պոլսի մէջ և երբ լուր կը զրկէ խորէն Պատրիարքին զինք ազատելու համար, մեր վախճանատու ընկերք կ'զգուշանայ միջամտել և ես գտնի չեմ՝ ճանչեր ըսելով՝ գործը վերայէն կը նետէ : Արթ. Նազարէթեան յուսահատ կը գիւտէ իւր սրմաքիչ եղբարց որոնք դեռ չէին բաժնուած հոռութեան եկեղեցիէն . սուք ալ կը գիւտեն Ազգային Պատրիարքին որ հարկ եղած դիմումներն անելով տառիկանութեան նախարարին, կը յաջողի ազատել բանտէն Նազարէթեան Սահակ վարդապետը, իւր փրկանաց գինն լինելով դարձեալ հոռութեան եկեղեցին իր վերադարձը : »

— Վանէն մեզ կը հաղորդեն որ Սեդրակ Պաեան և խորէն Պանիրեան, 17-18 տարեկան երկու պատանիներ, ճամնայ բանտարկութեան դատապարտուած են թիւրք դատաւորներ իւր ժողովարարութիւնը այդ դեռահաս պատանիները մէջ ալ վտանգաւոր յեղափոխականներ գտեր է, որովհետեւ այդ տղայներ պատանեկան համարձակութեամբ դատաւորներ իրենց տըւած են թիւրք կառավարութեան աւերակութիւնը :

ՀԱՅԵՐ Ի ՊՈԼԿԱՐԻՍ

Ռուստուգէն զանազան աղբիւրներէ մեզ հաղորդուած է թէ Դանուշ անուն խայտառակ թերթի հրատարակութիւններն այն ատիւնն վիշտ և դայրոյթ պատճառած են Պուլկարաբնակ հայ ժողովուրդին որ ամենքն ալ զգուշաբար կը նային այդ թերթի վրայ : Եւ արդարեւ ինչպիսի իւրը և խնթութեամբ զբաղաւորութիւններ հրատարակած է Հայոց մեծ վտարանդիին, Ամեն. խորմեան Ս. Հայրիկին վրայ, որ մարդ պատասխանելու անգամ չուզեր զիջանել . սկիզբէն մինչեւ վերջը անխնայ սուտերի հիւստած մ'է : Ռուստուգէն հայ ժողովուրդը, կիմանալով թէ, դեկտեմբեր 8/20ի կիրակի օրը յայտարարութիւններ փակցուցեր է քաղաքին աչքի զարնող մի քանի տեղերը, Դանուշի մէջ դրուածներն դէմ իր դայրոյթ յայտնելու և անոր տէր և խմբագիր Պր. Մ. Թիւթիւնիէֆի հետ իր հակակարծիք լինելը յայտարարելու համար :

Մեզ նամակներ եկած են նաեւ Ռուստուգի հայ երիտասարդութեան մասին Դանուշի դրածները հերքելու համար . բայց Դանուշի ո՞ր գրածը իրաւ է որ այդ մասը հերքելու հարկ տեսնուի : Մի այդպիսի թերթի մէջ պարտաւորել պատիւ կը բերէ Ռուստուգի հայ երիտասարդութեան, պէտք էր վշտանային և յուզուէին եթէ ի-

ազալ, միայն չենք կարող ընդունել որ ամբարը մեր գիւղում հաստատուի այսօր կէսօրին ամբողջ գիւղացիք լցուել էին տանա առջեւ և պահանջում էին որ այս բանը յայտնեմ ձեզ . . .

Փաշան գունդապետեց . նրա համար բոլորովին անսպասելի էր որ գառան նրան ժողովուրդը յանդգնէր դէմ դնելու իր հրամաններին : Նախ դարմացաւ, յետոյ բարկութիւնից դողաց և երբ քահանան իր խօսքը վերջացրեց, նա կատաղած վեր թռաւ տեղից և գոռաց .

— Սուս ես ասում, անպիտան քէշիշ, ժողովուրդը քեզ նման անհնազանդ չէ . . .

— Փաշա էֆէնդի, մէջ մտաւ Կարապետ էֆէնդին կակաղելով . հայրս սուտ չի ասում, կէս ժամ առաջ բոլոր իշխանները և ժողովուրդը հաւաքուել էին հօրս մօտ և երբ ես ներս էի մտնում, բոլորը հօրս ստիպում էին, որ այդպէս ստի ձեզ . հայրս որքան որ դուռում էր թէ անկարելի է դէմ դնել, ոչ ոք չէր լսում նրան :

Փաշան շուտեց . դժուար էր նրան վեց վիճուորներով դէմ դնել այդ բաղամարդ գիւղին :

— Ձերդ Մեծութիւն, աւելացրեց քահանան . ասանց էն էլ ամեն կողմից մեզ ճնշում հարստահարում են մեզ շրջապատող թիւրքերը և Քիւրդերը . . .

— Այդպէս, գոչեց փաշան կատաղութիւնից դողալով, դուք սկսե՛լ էք

արդէն ոտքի ելնել գեաւուները, ինչո՞ւ համար էք մեր հողերը բռնում, եթէ չէք կարող կերակրել ձեզ տիրող մեծ ազգին . դուք մեր կերակուր տըւողներն էք և դեռ համարձակվում էք դէմ դնել . . . շատ լու՛ւ, դուքս կորէք լուրդը, ես ձեզ հետ կը տեսնեմ իմ հաշիւս :

Ասաց և հրամայեց սուրբիներին, որ դուռն վրայ խռնուած ժողովուրդը ցրուեն :

Քիչ յետոյ ոչ ոք չը մնաց սենեակում, փաշան յուզմամբ սկսեց ձեմել . նրան կատաղեցում էր ոչ թէ այն միտքը որ Հաւաքում ամբար չի չինուել, այլ այն, որ մինչեւ այդ ժամանակ լուրջութեամբ ամէն հարստահարութիւն տանող Հայերը այժմ դիմադրութեան ճիգ էին գործում, բողբոջում էին բողբոջե՛լ դրանից վատ բան չի լինել, երբ մի հրապարակային ինքնաճանաչ է լինում, որ համարձակվում է բողբոջել Հայը ասում է, որ աշխատի Թուրքի համար և իր անձն անգամ նրան յանձնի ստանց մի տրտմանք իսկ այժմ այժմ նա տրտմում է պիտի խեղդուէ այդ տըրտմանքը, քանի միւս գիւղերն էլ չեն վախկուել :

(Շարունակելի)

Վ. ՓԱՅՍՏԱՆՅԱՆ

ընդ գովեստ տրուած լինէր այդ խոյ-
տառակ թերթի մէջ :

Կը ցաւինք Պր. Թիւթիւնճիէֆի
այս աստիճան խոր դահաւիթմանը վը-
րայ :

ՄԻ ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ԳՈՐԾ

Այս վերնագրով Արձագանքի մէջ
կը կարգանք հետեւեալը .

«Եղբորերի 27ին տեղեւոյն հանա-
գական դատարանում քննուի էր մի
շատ հետաքրքրական գործ :

22 սեպտեմբերի 1888 թուականին
Թիֆլիզի պատուաւոր քաղաքացի
Պետրոս Խոսրովեանցը յանձնուի է
տեղեւոյն «Եղբ. Ծովիւնեանց և ընկ.»
գրամատան 4650 ուրբի գումար և
վերցնում է անանուն տոմսակ Նո.
1596, կամ ինչպէս ընդունուած է ա-
սել «յանուն պահանջողի երեք տարի
ժամանակով», յայտնելով գրամատան
կառավարին, թէ այդ Ս. Էջմիածնայ
Սինոդի անգամ Երեմիա Եպիսկոպոսի
գրաման է : Այս տարուայ սեպտեմբե-
րին Երեմիա սրբազանը պահանջում
է յիշեալ գումարը տոկոսիքով հան-
դերձ — ընդ ամենը 5578 ու. գրա-
մատանց, բայց գրամատանը մեր-
ժում է վերագրանել այդ գումարը,
որովհետեւ սրբազանը չէ ներկայաց-
նում գրամատանց տուած պահանջի
ստացական-տոմսակը :

Եպիսկոպոսը գիմելով նահանգա-
կան դատարանին իւր հաւատարմա-
տարի միջնորդութեամբ յայտնում է,
որ 1889 թուականին սեպտեմբեր ամ-
սին յիշեալ տոմսակը նրանից գողացել
է նրա ծառայ Գարաքաշեանը, որ նա
այդ ծառայի դէմ քրեական գանգատ
է սկսել որ գումարն իրանն էր, որ
Պր. Խոսրովեանցը յանձնել էր այդ
գումարը «Եղբ. Ծովիւնեանց» գրա-
մանեակը և ապա տոմսակը ուղարկել
է իւր մօրաքրոջ ձեռքով իրեն, և որ
այդ տոմսակը տեսել է սրբազանի մօտ
Վաղարշապատի Սինոդի փոխպա-
տանիցը, ինչպէս է յիշեալ անձանց
երգումով հարցնել : Ի հաստատու-
թիւն իւր գանգատի ճեղքաւ Սրբա-
զանը ներկայացրել է իրանց նահան-
գական դատարանի վկայականը, ներ-
կայ տարուայ նոյեմբերի 1ին «Նո.
23,068, որից երեւում է որ յիշեալ
սրբազանի ցուցմամբ նա 1889 թը-
ւականի սեպտեմբեր ամսին նկատել է
յիշեալ ստացական-տոմսակի իւր սն-
եակից անյայտանալը և կասկած է
յայտնել իւր սպասաւոր Քարաքաշ-
եանցի վրայ, որի յանցաւոր լինելու
մասին ցուցմունք է արել մի ան Դա-
ղարշապատի վահան Գրիգորեան,
բայց վերջինս այս ցուցմունքները ա-
րել է այժմ մեռած Ծաղիկ անունով
կնոյ խօսքերով, իսկ ինքը Քարա-
քաշեանցը, Գրիգորեանի հետ խօսե-
լիս, իւր յանցաւորութիւնը հերքե-
լիս է եղել :

Քացի այս վկայականը, Երեմիա
Եպիսկոպոսի հաւատարմատարը ներ-
կայացրել է գատարանին Թիֆլիզի
պաշտօնական «Կուսակ» լրագրի մէջ
տպուած յայտարարութիւնը, որով
գատարանական քննիչը յայտնում է
ի գիտութիւն ամենեկուն որ «Եղբ.

Ծովիւնեանց» գրամատան գրաման-
եակի անանուն ստացական-տոմսակը
ի 22 սեպտեմբեր 1888 թ. Նո. 1596ի
գումարի 4650 գողցուած է, և որ
ամեն մի հաստատութիւն, ուր որ
ներկայացուի յիշեալ տոմսակը, պար-
տաւոր է ուղարկել Ս. Էջմիածնայ
գաւառի Ա. բաժնի գատարանական
քննիչին :

Այս գանգատի դէմ «Եղբ. Ծովի-
ւնեանց» հաւատարմատարը պատաս-
խանեց, թէ վերջիններս չեն հրա-
ժարվում վճարել յիշեալ գումարը,
միայն թէ հարկաւոր է ներկայացնել
նոցա գրամանեակի ստացականը. գո-
ղութիւնը ապացուցուած չէ, որովհե-
տեւ Երեւանայ Նահ. դատարանը գո-
ցեց քրեական գործը, բայց եթէ ա-
պացուցուած իսկ լինի՝ այդ բաւական
չէ, որովհետեւ անանուն բանկային
պահանջի տոմսակը ազատ չըլում է
ինչպէս առձեռն գրամ կամ պետա-
կան արժեթուղթ, և ում ձեռքում
որ նա գտնուի՝ տէրը նա է, եթէ ին-
քը գողացած չէ : Եթէ «Եղբ. Ծովի-
ւնեանց» հատուցանեն Երեմիա ե-
պիսկոպոսին նորա պահանջած գու-
մարը, վաղը մի ուրիշը կամ մի բան-
կային հաստատութիւն եթէ պահանջէ
գրամանեակից նոյն գումարը, ներկա-
յացնելով և ստացականը, Ծովիւն-
եանք և նորան պարտական պիտի լի-
նին բաւականութիւն տալ, քանի որ
օրէնսդրութեան օրէնքով արժեթուղ-
թի տէրը նա պիտի համարուի :

Նահանգական գատարանի վճիռը
իւր ժամանակին կը յայտնենք :

ԿՈՎԿԱՍՍԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Կովկասի լրագիրներին մէջ կը
կարդանք հետեւեալները .

Պարսկաստանի Վարազադ գաւա-
ռակի մէջ 27 հայ գիւղեր կան ամեն-
քնն ալ յետին չքաւորութեան մէջ .
ժողովրդի մեծ մասը իւր կենդանիներ
ծախել է խոտ և դարման չլինելու
պատճառով . իրենց կերածն է կորեկի
և դարու հաց . այդ 27 գիւղերէն մի-
այն խանազեաճի մէջ մի խեղճուկ ու-
սումնարան կայ որչի նման, այն ալ
գոտագիրք չունի . ուսուցիչը անել
գրութեան մէջ է, քանի որ ոչ ոք
կայ հոգացող այդ ուսումնարանի հա-
մար :

—Դավրէժէն կը հեռագրեն գեկտ.
7ին. «Այսօր այստեղ լուր հասած է
թէ երէկ կէսօրին Ատրպատականի մի
քանի գիւղերի մէջ խռովութիւններ
պատահած են . ոստիկանութիւնը չը
կրնար խաղաղեցնել ամբողջը, զին-
ւորական ուժի գիմուած է. սպանուած
են մօտ 14 Պարսիկ »

ԱՐՄԵՆԻԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Սիւնիստի. Մ. Ա. — Չեղ յայտնած
ենք արդէն թէ ինչ գիւղեր կը գրա-
նուին մեզ մօտ ծախու : Պր. Չերապի
ամբողջ գործերն ունենալու համար
գիմեցէք ուղղակի իրեն :

Մակեդոն 3710. — 40. —

Ռաշտ. — Ռաշտական : Այդ գոր-
ծի համար հրատարակած ենք արդէն
ուրիշ նամակներ : Գեղ. Միլիթարեան

Սրբազանի բարի համբաւը չեն կարող
աղարտել այդպիսի սինքրոր գրուած-
ներ : Ինչպէս արդէն կարդացած կը
լինիք Արմենիայի 35րդ թիւին մէջ,
այդ տետրակի վրայ գրուած «Վենետ-
կի Միլիթարեան վանքին մէջ վիմագ-
րուած» խօսքը պարզապէս խաբէու-
թիւն մ'է, միաժամանակ մարտեց-
նելու համար :

Սարկաւո. Յ. — Կարդացէք վերե-
ւի պատասխանը :

Սարկաւո. Հ. Մ. — Փայտակարան
գաւառը արած Չեր ուղեւորութեան
նկարագրութեանը համար չնորհակալ
ենք : Կը հրատարակենք երբ պատե-
հութիւն կը լինի, միայն թէ կը կըր-
ճատենք մի քանի մասերն . տեղական
բարբառով գրուած խօսակցութիւն-
ներն անօգուտ կը լինին մեր ընթեր-
ցողներին համար որովհետեւ չեն հա-
կընար ընտ. նոյնպէս և սովորութիւն
չունի լրագրիս խմբագիր-մտորէնը ի-
րեն համար եղած գովաբանութիւն-
ներ հրատարակելու :

ԹԻՒՐԻՔԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկարաշունչներ. Եւրոպական դը-
րամատէրները կողմէն բազմաթիւ
մրցակիցներ այժմ Կ. Պօլսի մէջ կաշ-
խատին դարձեալ Պաղատտի երկա-
թուղու արտօնութիւն ստանալ, բայց
ի դուր. վերջերս Պր. Սթեմֆօրտ Անգ-
լիային որ յատկապէս այդ գործի
համար եկած էր, դարձեալ անյաջող
եղաւ, թէեւ անուղղակի աջակցութիւն
գտաւ անգլիական գիւնաւորութե-
նէն : Անտառուի երկաթուղու արմա-
նական ընկերութիւնը որ այժմ Լոն-
կընի գիծը կը շինէ, իրաւունք ունի
ուրիշ ամեն մրցակիցէ գերադաս հա-
մարուելու, Պաղատտի գծի արտօնու-
թիւնն ստանալու մասին . սակայն
կըսուի թէ անոր գրամական ոյժերն
հաղել կը բաւեն Իզմիւթ-Էնկիւրի 500
քիլոմէթրոնոց երկաթուղու համար .
մինչդեռ Իստիւլուտ-Պաղատտ ձգուե-
լիք երկաթուղին 3600 քիլոմէթր եր-
կայն պիտի լինի : Վերջերս մի Ֆրան-
սացի կարօղ գրամատէր Պր. Փրէօլ
ուզեց այդ գծի արտօնութիւն, սակայն
իւր պայմաններ մերժուեցան . գործը
դարձեալ աւանական ընկերութեան
վրայ մնացած է որ վերջերս երկու
երկրաշաղկներ պիտի յղէ գիծը քննե-
լու . այդ երկրաշաղկներն կընկերանան
երկու թիւրք սպայներ : Իսկ Պր. Մա-
քարի Սամոն-Սեբաստիա երկաթու-
ղու ծրագիրը ջուրն ընկած կերելի
բոլորովին, զի գծին շինութեան ծախ-
քը սխալմամբ պակաս հաշուած էր և
ըստ այնմ պակաս երաշխաւորութիւն
առնուած էր Բ. Դոնէն, որի վրայ
գրամատէրները ետ քաշուեցան :

—Կ. Պօլսէն Տէյի Նիզլին կը հե-
ռագրեն թէ Կ. Պօլսի ֆրանսական
գիւնաւորութեան զինուորական կողմ
Պր. Պէրժէ Զանքի կանէ այժմ թիւրք
կառավարութիւնը համոզել որ իր շի-
նել տալիք գրահատները և թնգա-
նութիւնը ֆրանսական գործարաննե-
րին շինել տայ և ազոր համար ինք
խոտացիլ է թիւրքերին որ վճար-
ման գիւրութիւններ կուտայ, մինչդեռ
Փրէօլի գործարանը հաշիւներին ան-

միջական կարգադրութիւնը կը պա-
հանջէ. խոտացիլ է մինչև իսկ թըր-
քական փոխառութիւն մ'ալ կնքել
տալ Ֆրանսայի մէջ եթէ այդ փոխա-
ռութիւն պիտի գործածուի ֆրանսա-
կան գործարանէ ելած ուղեւորութե-
րի գնումին : Պր. Պէրժէ յանձն առեր
է նաեւ 12 երիտասարդ թիւրքեր
յղել Ֆրանսա, զինուորական արուես-
տի մէջ ձերբապէս կը թել տալու հա-
մար :

— Թիւրք կառավարութիւնը տա-
կաւին վերջնական մի պատասխան չէ
տուած ֆրանսական դեսպան Պր. Գան-
պօնի ծանուցագրին՝ ֆրանքօ-պու-
կար միջադէպին վերաբերութեամբ :
Դուռը այդ մասին տեղեկութիւն ու-
ղած է իւր Սօֆիաի ներկայացուցիչն :

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Թէհրանէն կը հեռագրեն եւրո-
պական լրագիրներին թէ յունի. 4ին
թշնամական մի ցոյց տեղի ունեցեր է
վահ. Շահի պալատին առջեւ : Ամբողջ
կը պահանջէ՝ որ ծխախոտի արտա-
հանութեան տուրքերն վերցուին և
թէթի ընկերութեան անդամները եր-
կըն վճարուին :

Շահի որդին որ պատերազմական
նախարար է միանգամայն, զուր տեղ
աշխատեց ժողովուրդը հանդարտե-
ցունել խաղաղ միջոցներով, ուստի և
ստիպուեցաւ զինուորական ուժի գի-
մել ցուցարարները ցրուելու համար :
Բազմաթիւ սպանուածներ կան, յու-
զումը կը շարունակուի :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կաթոլիկ կուսակցութիւնը որ մի
քանի ամիս առաջ հաշտուած կերուէր
Հանրապետութեան հետ, Կուլ Սու-
լար Եպիսկոպոսի միջադէպէն ի վեր
իւր բռնած դիրքով ցոյց կուտայ որ
կաթոլիկ կղերը տակաւին շատ հեռու
է Հանրապետութեան օրէնքներին սի-
րով հնազանդելէ : Հանրապետական
կառավարութիւնն ալ թէեւ հակառակ
Արմատականներին տակաւին կաշխա-
տի Եկեղեցին և Պետութիւն իրարմէ
չբաժնել, միւս կողմէ ալ որոշած է
անխնայ պատժել գանցառու եկեղե-
ցականներն . վերջացող ամիս մէջ Կը-
րծական գործերի նախարար Պր.
Ֆալիէր խմացուց Քարաքաշեանի արքե-
պիսկոպոսին որ իւր վերջին եռամեայ
թոշակէն զեղած է գումար մը, իբր
պատիժ՝ անոր առանց կառավարու-
թեան հրամանին Հոսմ ուխտի երթա-
լուն : Արքեպիսկոպոսը նախարարի
որոշմանը պատասխանելով, այն միտք
յայտնած է թէ ինք այդ պատիժ ա-
նիրաւ կը համարի, թէ ինքն իբր ե-
պիսկոպոս՝ ձեռնադրուած ժամանակ,
Եկեղեցու պետին անձամբ երթալով
պարբերապէս համար տալու ուխտ
ըրած է, թէ ինք իւր այդ ընթացք
իւրն սրբազան պարտաւորութիւն կը
համարի, թէ պատիժին դէմ չգտն-
վաւիր, «Եպիսկոպոսի մը համար ա-
ւելի աղէկ է ստակ քիչ մը պակաս ու-
նենալ բայց պատիւը չստորացունել»
ասելով :

— Երեմիական մը հաշիւ կանէ թէ

Խորհրդարանին վերջերս որոշած մասերը կրտսերին Յրանապի ժողովրդին տարեկան առնուազն 900 միլիոն ֆրանք աւելի ծախսել սնունդի համար, քանի որ դուրսէն եկած հացի, գինիի, մսի ևն.ի վրայ դրուած մասերը զանազան պիտի սղցունեն։ Այդ հաշուով մէն մի բնակչի համար 25 ֆրանքի ծախքի յաւելում կը լինի տարին։

Յրանապի խորհրդարանի այդ մասապաշտ քաղաքականութիւնը մասամբ արդիւնք է երկրագործ դասակարգի շարժումներէ երեսփոխաններէ կողմնակցական հաշիւներէն և մասամբ ալ այն դադարաւորութիւնը որով կուզուի բռնիկ երկրագործութիւնը քաջալերելով, դորձաւոր դասակարգը դէպի գեղերը հոսեցունել որը այժմ քաղաքներէ մէջ կը խռնի և բազմամարդութեան զարգացման արգելք կը լինի այդպիսով։

— Ընթերցեցան որ այժմ ճարակեր է Գելիքի, Խալիս և Անգլիա, Յրանապի շատ քաղաքներէն ալ ըսկոտ է զոհեր տանել։ Մարտէյի մէջ մեծագոյն թիւը սովորական ժամանակի թուէն եռապատիկ աւելի եղած է այժմ։

Եւսթինի սպարաւորներուն ջարդերը Տէյի Նիզի վիճակի թղթակիցը Սանտան (Եւսթինի մայրաքաղաքը) ստացած իր մէկ նամակի համեմատ ինչ ինչ տեղեկութիւններ կուտայ այն վայրագութիւններէ նկատմամբ որոնք այդ քաղաքի պաշարման ժամանակ տեղի ունեցած էին։ Յուլիս 14էն մինչև հոկտ. 10, մօտ երեք ամիս քաղաքը պաշարուած էր 40,000 ապստամբներէ։ Եւսթինի սովը սկսած էր սողնապէս ցնցել քաղաքացիները։ Եւսթինի որ քաղաքէն մի կերպով հնար կը գտնէին վախճելու և պաշարողներէ ձեռքը կկոխային, ասոնց կողմէ բռնի կըտարալուէին եւս զանազան, ակունջներէ և քիւններէ կտրուած։ Երբ թիւերը բանակը հոկտ. 14ին քաղաքը մտաւ և պաշարուէն ազատեց, քաղաքին մէջ սովեղաների և անգամահատներէ բազմութիւն մը գտաւ։ Անկէ ետք կարգը եկած էր թիւերէն ջարդը սկսելու և յիշատակաւորներէ պարտութեան յաջորդ օրն իսկ ստեղծի ջարդ սկսաւ թէ՛ քաղաքին և թէ՛ պարտուած բանակին մէջ և թիւերէնը ալ այն ատեն կտացան արիւնէ երբ ալ սպանդանոց մը դարձած էին Սանտան և շրջակայքը։

ԾԱՆՈԹՅՈՒՄՆԵՐ

ԳԻՐՔԵՐԻ ՎԻՃԱԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արմենիայի խմբագրատունն իր մօտ ծախու գտնուած գիրքերէն մի վիճակահանութիւն կազմած է որի ամեն թիւերն ալ կը շահին որովհետեւ 4000 տոմսակ է և վիճակահանութեան դրուած են 4000 օրինակ ընտիր գիրքեր, տետրակներ և պատկերներ գտնուող գիրքերով (Արիւնի, Բաքի, Ծերեն, Զի, Միանապետեան, Գամառ-Քալի-

պի գործեր, Փորթուգալեան հրատարակութիւններ և այլն, ամբողջը 55 տոմսակ, 400 ֆրանքնոցէն մինչև 15 սանթիմոն)։

Վիճակահանութիւնը անպատճառ պիտի կատարուի 1892 ապրիլ 19/1 մայիսի կիրակի օրը, Մարտէյի, Արմենիա լրագրի խմբագրատան մէջ։ Նոյն օր իւրաքանչիւր թուի շահածը՝ պիտի հրատարակուի իսկոյն Արմենիայի մէջ։

Ուղղող ազատ է իւր շահած գրքի փոխարէն ստանալ մի ուրիշ գիրք որ մեր խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուի միեւնոյն գնով։ Իսկ եթէ իր ուզած գիրքը աւելի մեծ արժէք ունենայ, տարբերութիւնը վճարելով կրնայ ստանալ։ Օրինակ, եթէ մէկը շահած է Բաքիի Գարաբաղի Աստղագիտութեան Գիրքն է 4 ֆր. 20 սանթիմ., բայց ինք կուզէ ունենալ Բաքիի Գարաբաղի Գիրքն է 10 ֆրանք, տարբերութիւնն՝ այսինքն 5 ֆր. 80 սանթիմ միայն վճարելով կրնայ ստանալ Գարաբաղի Գիրքը։

Իւրաքանչիւր տոմսակի գինն է Մէկ(1) Ֆրանք։ Կը ծախուի Մարտէյի, Արմենիայի խմբագրատան մէջ, Մարտէյէն դուրս ալ կը գրկուի միեւնոյն գնով, զրկելու փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով միայն թէ եթէ 10 հատէն պակաս տոմսակ ուղուի, իրենց տպագրուած բան (imprimés) բաց կը գրկուի փոստով։ Իսկ 10 հատ կամ աւելի ուղուած ժամանակ, ապահովագրուած նամակով կը գրկուի։

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք չըրկուի։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՐԾԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (Սպառնա)։ Բ. ՀԱՅ ԳԻՐԻՎԱՅԻՆ »

Գ. ՍԱՂԱՄԱՆ ԻՍՐԱԵԼԻՆ »

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ

ԿԵՆՏԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍԱՄ-

ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլգար աղբին իր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ

դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ

հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է) (1 ֆր. 10 սանթիմ.) 1 ֆր. 30 սանթիմ.

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՌՈՒՆՆԵՐԸ. — (Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր

հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով)։

Գին (90 սանթիմ.) 1 ֆրանք 20 սանթիմ.

Զ. ԳԱՄԱՐ ԲԱՐԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտե-

լուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ուստանուօրներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ 50 հատը

2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սանթիմ.) 10 սանթիմ.

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱԶԿԱԶԱՆՈՒՄ. (Սպառնա)

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ ՀԱՅՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԳՐԱՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերի և իրենց

գրացի սպիւքները վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-

րուենակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բռնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թիւին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կը տուած է տետրակին վերջը)։ Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միեւնոյն ժամանակ

շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.

Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուշարարի մէջ որ ութածալ

գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)։ (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎԵԼԻ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-

րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-

ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սանթիմ) 20 սանթիմ.

ԺԱ. ԹՈՒՄԱՍ ԲՈՅՍՏՐԻՍ (Եւստատանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց

վրէժ լուծելու համար)։ (0,15սանթիմ) 20 սանթիմ.

ԸՆԴԱՐՁԱՅՈՒՄՈՒՄՈՒՄՈՒՄ

1892

Նահանջ թուականին

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին Հայոց

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագր. Պաշտատեան

Գինն է. Մարտէյէն դուրս գրկելով, 75 սանթիմ. Մարտէյի մէջ 65 սանթիմ.

Օրացոյցէն դատ կը սարունակէ նաեւ հետեւեալ վիճակագրական գիտելիքները.

Օսմանեան կայսրութիւն։ Աւագանի կայսերական Պաշտտան։ Նախարար Բ.Դրան։ Մեծ պաշտօնատար մայրաքաղաքին Հրամանատար բանակայ։ Կուսակալը Նահանգայ։ Օսմանեան գեապանը և նուիրակը յօտար երկիրս։ Դեսպանը և հիւպատոսը օտար տէրութեանց ի Կ. Պոլիս։ Հաշագիկ աստիճանաւորը և պաշտօնայք օսմանեան տէրութեան։ Հայրապետութիւն Հայոց։ Առաջնորդութիւնը ի Ռուսիա։ Վանօրայք և վանահայրք ի Ռուսաստան։ Աղբային կեդրոնական վարչութիւն ի թիւրքիա։ Պաշտօնայք Պատրիարքարանի։ Դպրեւանք Պատր. Կ. Պոլսոյ յԱրմաշ։ Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի Առաջնորդութիւնը թիւրքիոյ։ Վանօրայք և վանահայրք ի Տաճկաստան։ Եպիսկոպոսներ Մայր Աթոռոյ, Կիլիկիոյ Աթոռոյն և Աղթամարոյ Աթոռոյն։ Կաթողիկոսութիւն Կիլիկիոյ։ Կաթողիկոսութիւն Աղթամարոյ։ Հովուութիւնը։ Թաղարայք Կ. Պոլսոյ։ Արեւմտաղլտական Ռուսմանարան աղլկանց Բերայի։ Համագումար թաղարէից։ Բարեգործական և կրթական հաստատութիւնը։ Պատրիարքութիւնը և Աղբայինը։ Բժիշկը քաղաքական և վնասողական։ Փաստաբանը։ Լրա-

գիրք։ Հեռագրութիւնը թուրքիոյ և Միջազգային։ Նիժ Միջազգային հեռագր.։ Միջազգային թղթատարութիւնը։ Յամաքային թղթատարութիւն Սեփական թուրքիոյ։ Դրամը գլխաւոր ազգայ։ Հայազգի աստիճանաւորը և պաշտօնայք օսմանեան տէրութեան։ Նոյն՝ պարսկական էտրութեան։ Աղբեր։

ՕՐԱՅՈՅՑ

1892

ՆԱՀԱՆՋ ԹՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐ ԲԵՐՈՍՏՈՒՄ

Սեփականութիւն Ս. Փրկչի

Ազգային Հիւանդանոցին Հայոց

Տպագր. Պաշտատեան ի Կ. Պոլիս

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը, 25 սանթիմ Մարտէյի մէջ, 30 սանթիմ Մարտէյէն դուրս, զրկելու փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերն որոց գիներն նշանակուած են, զրկելու փոստի ծախքն ալ միասին հաշուելով։

Էլիզա Բեքիւս — Ռուսական Հայաստան կամ Արաքսի աւազանը, Ուրմիա ին և Առաջաւոր Ասիա։ Թարգմանեց Միաբան։ Վաղարշապատ 1891։

Գին 1 ֆրանք Բաշուրի Հ. Մ. — Ալեքսանդրութիւն հին և նոր Հայաստանեայց 2 ֆրանք 50 սանթիմ

Աբել Արքեպիսկոպոս Միսիսպեանց — Պատմութիւն Ժողովոյ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հանդերձ կանոնադրութեամբ։ Վաղարշապատ 1874։

70 սանթիմ

Եզնիկ քահանայ երգիկեանց — Դասագիրք հայկական ձայնագրութեան հայոց գարոնների համար։ Բ տպագրութիւն. 2 ֆրանք 10 սանթիմ.

Վ. Փափագեանց — Խաթ-Սարա (Հայ բողաների կեանքից) 55 սանթիմ

Վ. Փափագեանց — Ճգնաւոր եղօ (Թիւրքահայերի կեանքից) 35 սանթիմ

Շիրվանցատե — Դորձակատարի յիշատակարանից (մի պատկեր վաճառականական կեանքից) և հրդեհ նախադարձարանում (Բազուկի մշակների կեանքից) 1 ֆրանք.

ՏԻՍՐ Ա. Մ. ԲԺԻՇԿԵԱՆՑ

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏՐ

Մարսիլիա, Պոլսո փողոց, թիւ 18

A. M. Pejischkiantz

rue Beauvau 18.

Marseille

ՏՆՈՐԷՆ — ԽՐԱՎԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՏԻՍԻ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի Մարսիլիա. — Imprimerie du Midi et Papeterie Allées de Meilhan, 44.